

Politicorvm Libri Decem

Contzen, Adam

Colonia, [1621]

Cap. XLIII. Exceptiones contra concilij auctoritatem inanes esse.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95437](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95437)

commendaretur esse credendum? Hoc ergo credidi, vidixi, famæ celeritate, consensione, vetustate roborata. Vos & tam pauci, & tam turbulenti, & tam novum, nemini dubium est, quin hic dignum auctoritate proferatis. Quæ igitur ista tanta dementia est? Illis crede Christo esse credendum & à nobis discite, quid dixerit. Cur obsecro te? Nam si illi deficeret, nec me quicquam docere possent, multo facilius mihi persuaderem, Christo non esse credendum, quam de illo cuiquam, nisi ab his, per quos ei credidisset, discendum. O ingentem confidentiam, vel potius ineptiam: ego te doceo quid CHRISTVS præceperit, cui credis. Quid si non ei crederem, num aliquid de illo me docere posses? sed oportet inquit, ut credas. Num vobis cum commendantibus?

Non, inquit, nam nos illos, qui ei credunt, ratione ducimus. Cur igitur illi credam? Quia fama fundata est. Vtrum per vos, an per alios? Per alios, inquit. Illis ergo credam, ut tu me doceas? deberem fortasse, nisi me hoc illi præcipue monerent, ut omnino ad te non accederem. Dicunt enim perniciosas vos habere doctrinas. Respondebis, mentiantur. Quomodo igitur ijs de Christo credam, quem nolunt videre? Scriptis ait, crede. At scriptura omnis si nova & indubitata proferatur vel commendetur à paucis, nulla confirmante ratione, non ei, sed illis, qui eam proferunt creditur. Quamobrem scripturas istas si vos profertis tam pauci & incogniti, non libet credere. Simul etiam contra promissum facitis, fidem potius imperando quam reddendo rationem. Rursum me ad multitudinem famamque reuocabis: Cohibe tandem pertinaciam, & nescio quam indomitam propagandi nominis libidinem: & mone potius, ut huius multitudinis primates quæram, & quæram diligentissime, ut ab his potius de his literis aliquid discam, qui si non essent, discendum omnino esse nescirem. Tu vero in latebras tuas redi, nec quicquam insidiare nomine veritatis, quam conaris eis adimere, quibus auctoritatem ipse concedis.

CAPVT XLIII.

Exceptiones contra Concilij auctoritatem inanes esse.

S. **N**ON deest tamen in re clara, & reo conuicto, maximum melioris vitæ impedimentum, excusationis refugium. Causas habere se aiunt, cur ad auitam religionem redire non possint. Non est hoc solius hæreseos, sed commune humanæ præiudicis malum, libendo peccant, peccata negando abscondunt. Nemo, inquit Seneca, se auarum intelligit esse, nemo cupidum, cecitatem ducem querunt, nos sine ducere ammus: dicimus, non ego ambitiosus sum, sed nemo Roma aliter potest viuere: Non ego sumptuosus, sed vrbs ipsa magnas impensas exigit, non est meum vitium quod iracundus sum, adolescentia hoc facit. Qui quidem nos decipimus, non est extrinsecum malum nostrum, intra nos est, in visceribus nostris sedet, & ideo difficulter ad sanitatem venimus, quia nos agrotare nescimus. Epist. 60. Hæc vitia sunt rerum humanarum, sed maxime errantium, nisi enim vitia sua amarent, non errarent. Imo ita fere errant, ut sanctitati & veritati errorem impurent.

Prima itaque solet esse contra Concilium exceptio. Quia à Pontifice collectum est, cum id fieri debeat ab Imperatore.

Non est tamen illa legitima exceptio. Curenim Germani, & Angli cum paucis nodis in scirpo quærant, cum reliquis orbis Concilium veneretur? Ipse

Imperator caput Imperij hoc egit, ut à Papa indicetur atque continuaretur, si honore sui principis tanguntur, ne eius sollicitudinem Concilium querentis aspernentur. Cur Saxoniam confessionem Anno 1551. Concilio obtulerunt? In qua, aiunt, se de concionatoribus suis non esse alicuius erroris, vel in doctrina, vel in Ecclesie gubernatione sibi confisos, attamen non dubitare eos tanta modestia, & pietate præditos, quin si testimonis celestis doctrina, & vero consensu Ecclesie Catholice admoniti fuerint, adificationi, & tranquillitati Ecclesie haudquaquam sint defuturi.

Spem principum suorum ne fallant subditi, & orthodoxum consensum suspiciant eius Concilij, quod unitatem habet, & consensionem veterum Ecclesiarum. Si vero repudiant Concilium, quia Papæ auctoritate est collectum, cur recipiunt Nicenum, quod non modo à Syluestro Papa collectum est, sed suo etiam decreto definiuit, quis iure indicare Concilium possit? Athanasij Epistol. ad Felicem de infestationibus Arianorum, verba sunt. Scimus in Nicena magna Synodo trecentorum & octodecim Episcoporum, ab omnibus concorditer esse roboratum, non debere absque Roman. Pontificis sententia Concilia celebrari. Inde & Socrates lib. 2. historia. Nullius roboris esse Concilia, quæ aliter celebrantur, quam regula Ecclesiastica iubet, non oportere præter Roman. Pontificis sententiam Concilia celebrare. Tantum igitur abest, ut Pontificis auctoritas in celebratione Concilij interposita abstergere debeat status Augustinæ Confessionis, ut potius ea causa promptissime suscipi conueniat, cum sine tali auctoritate Concilium sit inualidum. Concilium enim ab eo colligendum est, qui Ecclesie præest, at imperatores non sunt Ecclesie præsides, imo sæpe fuerunt persecutores. Deinde mirari satis nequeo, quid rationis illi prætendant, qui imperatoris Caroli, Maximiliani, Ferdinandi, Rudolphi, Matthiæ auctoritate Concilia colligenda probare se dicunt, nam eorum doctores voce & scriptis hos Imperatores Antichristianos esse calumniantur, Decicorneri bestiam esse Imperatorem vel Imperium contendit Aretius Apoc. 13. 2. & 15. Nomen bestia est, esse filium Romanæ Ecclesie, seu Catholicum, seu Romanæ Ecclesie membrum. Idem, Draconem esse Diabolum qui sua ornamenta assignit imperio. Idem, Bestiam adorare, esse Imperatorem superstitiose colere, & id eos etiam facere, qui inuictum Imperatorem appellant. Idem queritur vers. 8. homines mirari principum successum, ideo in eorum partes transire. Quomodo igitur Concilium auctoritate Imperatoria, hoc est, bestiali, draconina, Antichristiana, persecutoria, idololatrica, ut ipsi horrendum in modum Maiestatem blasphemando, fingere solent, pro Catholico & legitimo approbabit? Quorsum igitur Imperatorem nobis obiciunt, cuius si auctoritatem in Synodi congregatione agnoscunt, cur modestiam, prudentiam, fidem, religionem, zelum, quo in Concilij inchoatione, & continuatione Pontificem mouit, adiunxit, audiuit, sententiam Concilij amplexus est, non sequuntur? Secutus est ille in re maximi momenti Constantinum & alios pios Imperatores. Concilium quæritis Imperatoria auctoritate congregatum, quod dari non potest, cur quod auctoritate imperatoria defensum, probatum, cultum est, non sequimini? Denique & Pareus, & Archiconcionator Saxonicus auctoritate principali imperari Concilium posse sentiunt, ut integrum non sit illud quocunque modo recusare, quia potestatem etiam coactiuam ad Synodum esse necessariam iudicant. At qui Imperator coget Hispanos, Italos, Gallos, Anglos, Suecos, Polonos, alios: scilicet externos, nec sceptro suo obnoxios, ad iterum pericula, expensarum damna coget, quem vos deo imbecillum putatis, ut paucos negotiatores Mulhaimenses, ab iniquo conatu, & in-

Nicena Synodus non vult absque Roman. Pontificis sententia Concilia celebrari.

Hæretici non possunt Imperatorium Concilium approbare.

Imperator Concilium non potest colligere.

fano sumptu faciendo cohibere non possit? quem in ædibus illis imperatorij vigoris prouocatricibus dormientem pinxistis, cuius aquilam & inplumem contumeliose formastis. Qui igitur huiusmodi Concilium querere sese simulant, omne Concilium reiiciunt? Nonne initio Lutherus expresse docuit, l. von Hauptarticulen Christlichen Glaubens. Papam teneri Generale Concilium instituere? Quis eum credat ad hoc teneri, quod facere illi non licet? Si Concilium ab eo collectum irritum est, inualida auctoritate collectoris, quæ lex eum cōstringit ut incassum laboret? Irridendo conatu mundū commoueat, quem ubi conuocauerit, præter expensas nihil effecerit? Imo idcirco res tota peritura sit, quia auctor Papa?

§. 3. De Luthero vero si quis parum sollicitus sit, is integri conuentus imperialis consideret vnanime sententiam. An. 1524. ita est decretum Nurnberge.

Totum Imperium dat Pontifici potestatem Concilii colligendi.

Et ne bona pariter cum malis opprimantur, & demum desiniri possit, quid hac in causa cuique faciendum sit: vñsum est nostro Locum-tenenti, oratori, atque etiam electoribus, principibus, praelatis, comitibus, & statibus imperii hic presentibus, tanquā summe necessarium, ut generale, liberum, vniuersale Concilium totius Christianitatis, quod per Pontificiam sanctitatem cum nostro consensu commodissime, si possibile est, fieri potest, opportuno loco nationis Germanicæ, vti decet, promulgetur, & conscribatur. Quæ de re cum Pontificia sanctitatis legatione hic actum est, quæ id ad referendum Pontificia sanctitati, & fidelissime promouendum acceptauit. Quorum opus his imperij decretis, si Papa colligere non debet Concilium, aut si id quod Papa collegit ex sententia totius imperij, & postulatione, ideo irritum est, quia auctorem habet Papam. Quod si rectum est Imperij iudicium, facile videmus quam demens sit prædicantium audacia, qui sententiam Maiestatis Augustæ, atque omnium Electorum ac Statuum tum præsentium, priuata obreclatione & malivolentia rescindunt. Fuere autem præter Catholicos eo in Concilio, Ludouici Palatini, Frederici Saxonis, Ioachimi Brandenburgici Electorum legati, multorumque aliorum principum, quorum acta probauit, deinde, eorum qui misere consensus. Sera igitur contra auctorem Concilij est exceptio, si auctorem ipsi elegerunt.

§. 4. Altera exceptio. Concilium Tridentinum non fuit liberum, nec Germanicæ nationis: nam Tridentinum est in Italia loco parum salubri, cuius Episcopus fuit Cardinalis.

Facile igitur se ab æstu tuerentur prædicantes, præsertim cum Imperator, & Iulius Pontifex, nisi impedimento prohibiti fuissent, eo se conferre parati essent. Cum tot hominum opulentorum, & principum fuerit idonea sedes, maxime cum inter Italicos soles, & alpium frigora quasi temperatâ aurâ tepear. Nam frigus quod Tridento adscribunt Cosmographi Itali & Hispani, minus est boreali algore, & si tamen Saxoniam Balticamque hiemem vinceret. Tridentinum gelu, ea de re queri Italos, Siculos, Hispanos, Francos oportebat, quos ex nativo calore in rigentes plagas Germanorum discordiæ attraherent, nonne illi mitius cælum, pauloque quietius orarent?

§. 5. Quod de libertate negata queruntur, iniquissimum est, & falsissimum, solum ad inuidiam Catholicis ficta formidine concitanda. Nam ciuitas Germanicæ nationis est, Tridentum, sub ditione Ferdinandi tum erat, & nunc quoque Austriacæ domus est. Quomodo igitur oppidum Cæsareum libertatem inuinit, quam Cæsares ipsi sartam teclam seruabant? Nec Cardinalis obtitit, imo nec potuit, cum non ipse modo, sed vniuersum Concilium cum Pontifice & Imperatore omnibus Germa-

nis cæterisque nationibus saluum conductum non semel sed iterum, iterumque ediceret: Tantum tunc Ecclesia Christiana nationi Germanicæ indulgit. In sessione 13. sessione 14. & 18. Atq; vt illi quibus Concilium ad manū non est, habeant, quo suorum prædicantium mendacia refutant, describam saluum conductum, qui datus est sessione 18.

SALVVS CONDVCTVS concessus Germanicæ nationi.

In congregatione generali, die IV. Martij
MDLXII.

Sacro sancta æcumenica, & generalis Tridentina Synodus in Spiritu sancto legitime congregata, præsentibus in ea eisdem sedis Apostolicæ legatis. Vniuersis fidem facit, quod omnibus & singulis sacerdotibus, Electoribus, Principibus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, Nobilibus, Militaribus, Popularibus, & alijs quibuscunq; viris, cuiusque status, & conditionis aut qualitatibus existant, Germanicæ prouinciæ, & nationis Ciuitatibus, ac alijs locis ciuitatis, & omnibus alijs Ecclesiasticis, & secularibus præsertim Augustanæ Confessionis personis, qui aut quæ vna cum ipsis ad hoc generale Tridentinum Concilium venient, aut mittuntur aut profecturi sunt, aut hucusque venerunt, quocumque nomine censeantur, aut valeant nuncupari, tenore præsentium, publicam fidem & plenissimam, verissimamque securitatem, quam saluum conductum appellant, libere ad hanc ciuitatem Tridentinam veniendi, ibidemq; manendi, standi, morandi, proponendi, loquendi vna cum ipsa Synodo de quibuscunq; negotiis tractandi, examinandi, discutendi, & omnia quæcumque ipsa libuerit, ac articulos quoslibet tam scripto, quam verbo libere offerendi, propalandi, eosque Scripturis sacris & beatorum Patrum verbis, sententiis & rationibus declarandi, aliter, & persuadendi, & si opus fuerit etiam ad obiecta Concilij generalis respondendi, & cum ijs, qui à Concilio delecti fuerint, disputandi, aut caritative, absque omni impedimento conferendi, opprobrijs, conuiitijs ac contumelijs penitus semotis; & signanter, quod causæ controuersæ, secundum sacram scripturam, & Apostolorum traditiones, probata Concilia, & sanctorum Patrum auctoritates in prædicto Concilio Tridentino tractentur; illo etiam addito, ut religionis prætextu, aut delictorum circa eam commissorum, aut committendorum, minime puniantur, impertitur, ac omnino concedit, licet etiam, ut propter illorum præsentiam, neque in itinere, aut quorumque locorum, eundo, manendo, aut redeundo, nec in ipsa ciuitate Tridentina, à diuinis officijs quouis modo cessetur. Et vt his peractis, vel non peractis, quandocumque ipsis libuerit, aut maiorum suorum mandato, & assensu, ad propria reuerter optabunt, aut aliquis eorum optabit, mox absque vlla renitentia & occasione, aut mora saluis rebus eorum & suorum pariter honore & personis vice versa, possint iuxta beneplacitum libere & secute redire, de scientia tamen ab eadem Synodo deputandorum, ut tunc opportune eorum securitati, absque dolo, & fraude prouideatur. Vult etiam sancta Synodus, in hac publica fide saluoque conductu, omnes quascumque clausulas includi, ac contineri, ac pro inclis haberi, quæ pro plena, efficaci, & sufficienti securitate in eundo, stando, & redeundo necessariæ & opportunæ fuerint. Illud etiam ad maiorem securitatem, & pacis & conciliationis bonum, expro-

expressens, quod, si quisquam, aut illorum aliqui, siue in itinere, Tridentum veniendo, siue ibidem morando, aut redeundo, aliquod enorme quod absit, egerint, aut commiserint, quo posset huius fidei publicæ & asscurationis beneficium, eis concessum, annullari, aut cassari, vult & concedit, vt in huiusmodi facinore deprehensi, ab ipsis dumtaxat, & non ab alijs condigna animaduersione cum emenda sufficiente, per partem ipsius synodi merito approbata, & laudanda, mox puniantur, illorum asscurationis forma, conditionibus, & modis omnino manentibus illibatis. Pariformiter etiam vult vt si quisquam vel aliqui ex ipsa Synodo, siue in itinere, aut manendo, aut redeundo, aliquod enorme, quod absit, egerint, aut commiserint, quo posset huius fidei publicæ & asscurationis beneficium violari, aut quoquo modo tolli, in huiusmodi facinore deprehensi, ab ipsa Synodo dumtaxat, & non ab alijs condigna animaduersione, & emenda sufficiente per partem Dominorum Germanorum Augustanæ confessionis, tunc hic præsentium merito laudanda & approbata, mox puniantur, præfenti asscurationis forma conditionibus, & modis omnino manentibus illibatis. Vult præterea ipsa Synodus, quod liceat ipsis Ambasciatoribus, omnibus & singulis, toties, quotiescunque, opportunum fuerit, seu necessarium ad auram capiendâ exire de ciuitate Tridentina, & reuerti ad eandem, nec non nuntium, vel nuntios suos ad quacunque loca, pro suis necessarijs negotijs ordinandis libere mittere, seu destinare ac ipsos missos, seu destinatos, seu missum & destinatum suscipere toties, quoties eis videbitur expedire; ita qd aliqui, vel aliqui p deputados Concilij socientur, qui eorum securitati provideant, vel provideat. Qui quidem saluus conductus & securitas stare ac durare debeat à tempore & per tempus, quo in ipsius Synodi, & suorum tuitionis curam ipsos suscipi contigerit, & vsq; ad Tridentum perducatur, ac toto tempore mansionis eorum ibidem, & rursum post sufficientem audientiam habitam, spatio viginti dierum premisso, cum ipsi petierint, aut Concilium, habita huiusmodi audientia, ipsis recessum indixerit, à Tridento vsque in quem quisq; elegerit sibi locum tutum, Deo fauente, restituerit, dolo & fraude prorsus exclusis. Quæ quidē omnia pro vniuersis, & singulis Christi fidelibus, pro omnibus Principibus, tam Ecclesiasticis quam secularibus quibuscunque, atq; omnibus alijs Ecclesiasticis, ac secularibus personis, cuiuscunque status & conditionis existant, aut quocunque nomine censeantur, inuiolabiliter obseruanda esse promittit, & bona fide spondet. Insuper, omni fraude, & dolo, exclusis, vera & bona fide promittit, ipsam Synodum nullam vel manifeste vel occulte occasionem quaesituram, aut aliqua auctoritate, potentia, iure, vel statuto, privilegio legum, vel canonum, aut quorumcunque Conciliorum, præsertim Constantiensis, & Senensis, quacunque forma verborum expressa, in aliquod huius fidei publicæ & liberæ audientia, ipsis per ipsam Synodum concessa præiudicium quouis modo vsuram, aut quemquam vti permissuram, quibus in hac parte pro hac vice derogat. Quod si sancta Synodus, aut aliqui ex ea, vel suis cuiuscunque conditionis vel status, præminentia existens præscriptæ asscurationis, & salui conductus formam & modum in quocunque puncto vel clausula violauerit, quod tamen auertere dignetur omnipotens, & sufficiens emenda non fuerit mox subsequuta, ipsorum arbitrio merito approbata, & laudanda, habeant ipsam Synodum, & habere poterunt, incidisse in omnes penas, quas iure diuino & humano, aut consuetudine huiusmodi saluorum conductuum violatores incurere possunt, absque excusatione, aut quauis in hac parte contradictione.

§. 6. Maiorem libertatem vel in Concilio, vel re publica datam nemo facile dixerit. Itaq; dum timorem causantur, satis ostendunt causæ se diffidere, litem vereri, malle se in Germania simplices fallere, quam Ecclesiæ conspectum subire. Cur enim locum & libertatem declinent, cum illum totum Imperium approbarit. In decreto Imperiali Anno 1548. Augustus promulgato habetur, quo Lectorem remitto.

§. 7. Cur hic vniuersum imperium, nihil de loco, de libertate, & conuocatore Concilij queritur? sed illius sententiæ sese subijcit? Quis autem fascinauit multos, vt nec veteri Ecclesiæ, nec recenti Concilio, cui omnis antiquitas consentit, crederent? Quis tam cito transtulit Germanorum constantiam, vt nec venirent ad Concilium, nec decreta eius tuerentur? Nempe illi qui à prima Ecclesia eos absciderunt, nunc hoc agunt, ne cum reliqua Christianitate coalescant, & ne hoc aliquando fiat, miseros in plurimas sectiunculas, & monstrosa tam nomina, quam dogmata diuidunt.

§. 8. Tertia exceptio. Soli Episcopi, Cardinales, Monachi sententiam dicere, à iure suffragij Laici exclusi sunt. Non igitur fuit Concilium legitimum.

Nemo exclusus est, cui ius est veniendi, & sententiam dicendi.

Verba Pontificis Concilium indicentis ista sunt: Omnes omnibus ex locis tam Venerabiles fratres nostros Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos & dilectos filios Abbates, quam alios quoscunque quibus iure, aut privilegio in Concilijs generatim residendi, & sententias in eis dicendi permissa potestas est, &c. Veteri religione standum est, ac proinde veteri iure Concilia indicenda, & celebranda sunt. Cum vero potestas detur vniuersis veniendi, sententiamque dicendi, quibus iure aut privilegio concessum est, nemo queri potest se exclusum, nisi contra ius venire iustum esse quis iudicet.

Olim autem fuisse de fidei controuersijs iudicium sacerdotibus permissum clarius est, quam vt doceri oporteat. Quid enim clarius quam Nicenæ Synodi 318. Episcopos subscripsisse, nullum Laicum? Aut igitur vnicum ex omnibus Concilijs det, cui cum Episcopis Laici subscriperint, & sententiam definitiuam dixerint, & de Tridentino querelas audiemus, aut si non potest, omnia vetera Concilia vnicò nutu abijciat, & ad hostes omnium Conciliorum, hoc est totius Ecclesiæ, aperte & absque insidiosa simulatione conferat. Scimus quibusdam Imperatores subscripsisse, sed pium illi consensum ea re se testari sunt protestati, non iudicandi sibi partes arrogare.

§. 9. Quarta exceptio. Prælati qui Concilio interfuere iureiurando Pontifici obligati fuerunt, non igitur libera sententia dixerunt. Constituto hoc, quod verum esse fatentur omnes, legitimo iuramento Iudicum, Consiliariorum, Senatorum, non tolli sententiæ dicendæ libertatem, sed firmari, disquirendum est de iuramento Prælatorum in Concilio Tridentino, an veritati obstiterit? Potius profuisse docet Petrus Fontidinius oratione ad Germanos. Nam iureiurando ad veritatem docendam, atq; acceptandâ prorsus sciuerint, & potuerint adacti sunt. Non autem obstat quò minus libere veritatem inquiras, si id te facturum esse iuraueris. Alioqui principes subditis quos sibi iuramento deuinciunt libertatem eripere censerentur. Cum vero iuramentum non sit vinculum iniquitatis, optime norunt omnes, se nullo iuramento teneri, vel ad mendacia defendenda, vel opprimendam veritatem. Quid vero? an Principes imperij, quia iuramento obligati sunt Imperatori, idcirco à veritatis confessione arcentur? Quis Theologorum Protestantium non multis, imò iniustis iuramentis obstrictus est? Adiuratus & adiurans in suæ Academicæ hæ-

Omnibus potestas cōsidendi data est, quib⁹ iure competet.

Episcoporum est in Concilio iudicium.

Iuramentū eorum qui in Concilio fuere pro sunt veritati.

refes?

§. 10. Quinta exceptio. Concilij Tridentini definitiones, & Canones non sunt secundum verbum Dei, merito igitur illos recusamus, cur enim humani nos subiiciamus legibus? solus CHRISTVS sententiam dicat, solum eius verbum audiatur.

Non constat sibi incertus error, in seipsum impingit, seque elidit tandem falsitas, dum vndique veritatis manifestationem fugit. Paulo ante Laicorum suffragia æquabant sacerdotum decretis, nunc solum Christum, hoc est, scripturam audire dignantur, atque vti nam audiant, sic enim audirent etiam sacerdotes, quos audiendos esse scriptura pronunciat. Quæ de scriptura sola dicenda erant, variis locis explicata sunt. Si enim sola scriptura sufficit, quid opus Concilio? Nam in eo agendum est, de vero sensu, & interpretatione scripturæ. Non ignorabant scilicet principes Imperij de hac causa agi, cum Concilium petierunt. Nec dubitalle de veritate diuinorum eloquiorum, sed interpretationum pacem quæsisse tanto labore constat.

§. 11. Sexta exceptio. Scandala sunt in Papatu, & mala sæpe vita Paparum, non igitur legitimum Concilium.

Non vtar communi, sed vera, & quam Christus quoque probauit, responsione, Luc. 18. nec vicissim regeram tibi trabem inherere, qui euellere de Papatu festucam laboras, quia non debeo vitia errantium componere peccatis Orthodoxorum, iniqua est comparatio Catholici cum hæretico, maxime imputatio, cui nullum facinus iustitiam excuset. Hæc itaque mittamus, ne nos cum Luthero docere cogamur, Euangelicos septem diabolis in Euangelio obsessos esse, qui vnico solum antea vexabantur, ne cum Caluino queri, ex Calvinistis vix decimum quemque sincerum esse, &c. Hoc vnicum atque vnicè rogo. Ne illi accusent innocentes, atque ex inuidia nominis, odioque communem causam faciant, ego nocentes non defendam. In Concilio multi docti, sancti, atque vitæ integri fuere Cardinales, Episcopi, Sacerdotes, doctores, si de moribus iudices ex vero, non ex detractorum maledicentia. Quis ex tanto numero *ea* *exderet* quam quis & publiceque infamis instar Calumi & Beza? Ecce tantum Concilium in conspectu est, recenset subscriptorum peccata, & proba, si accusas, aut probare te posse asserere, si conuicias. At parietibus *testa sunt*. Hoc tibi vnde notum sit quero, quod tam sollicita cautione rectum est? Nam si absque argumento accusas, calumniator es. Sint tamen & apud nos scandala, vt reuera sunt, atque vti nam in auctorum exitio, atque damnatione sisterent. Non tamen definit Ecclesia esse, quamuis etiam intra septa sua malos teneat, nec Christus non erat caput Ecclesiæ, quia erat & Judæa, non amittit naturam triticum quamuis sit inter zizania. Episcopus non amittit dignitatem & officij potestatem, imo nec fidei veritatem, etsi non sint opera eius plena coram Deo suo. Alio qui cur principes sæculi peccando non excidunt sedibus suis, si in ordinem redigitur Episcopus, ubi lapsus fuerit? Quod si decreta de reformatione legeris, facile animaduertes Concil. recta docere, monere, hortari, reprehendere, siue illa Pontificum, & Romanæ curiæ, siue regum & magnatum sint. Nemo vel Simoniam, vel alia flagitia probauit, sed vero iudicio omnes amputanda censuerunt, licet multorum malis impares sint leges, quod solum illi nesciunt, qui humanum genus ignorant.

§. 12. Septima exceptio. Falsa est doctrina Concilij, ipsum igitur Concilium est repudiandum.

Jam supra demonstraui Concilij decreta, atque dogmata ex veteri Ecclesia ad nos vsque perpetua, & nulquam interrupta serie peruenisse.

Hoc sane opera precium fuerit, cognoscere, quinam sint, qui Concilium Tridentinum falsitatis ac-

cusant, qui medijs in discordijs, & de religione contentionebus, quibus Germania concutitur, vniuersalem Ecclesiam iudicant. Vestris dissidijs medelam à Concilio quæritis, arbitros elegistis, nunc iudicem, postquam causa cecidisset rei, calumniari iuuat. Germani suis dissidijs agitati Christianum orbem implorarunt, Concilium rogarunt, agro membro vno totum concussum est corpus, vna pars Ecclesiam vniuersam fatigat, & eius pro se laborem vltro contemnit, consilium aspernatur, imitata phreneticorum insaniam, quorum furor primo contra medentium sollicitudinem asperatur. Pacem religionis habebat Italia, maiorum institutis vivebat Anglia, vt seruaretur Vngaria Pontifex & Cæsar annitebatur, Gallia quiescebat, nullus enim erat Calvinianus, Lusitania in Oriente, Hispania in Occidente fines imperij & Euangelij propagabat, tanta bona turbauit, & spes maiores intercedit noua fides Germanorum, quæ postquam in se diuisa & lacera, ferre amplius, quæ ipsa fecerat mala, non poterat, ad vniuersam Ecclesiam respexit, vt domesticas factiones vniuersitatis iudicio, & consensu componeret, atque vti nam in eo, quod recte institutum erat, perseuerasset. Sed iidem Curiones, tubæ ciuili bellii, restituendæ paci obstituerunt, itaque contempto Concilio dati in reprobum sensum, in se mutuo conuersi amplius etiam furere ceperunt. Quid enim audacius, insolentiusque, quam eos quos iudices omnes elegerunt, à reorum desperatissimis damnari, & quorum iam causa protrita atque euicta extremo suffragio damnanda erat, eos iudicum præoccupare subfelia & quæ sibi mala timebant, in iudices conuertere? Doctrina, inquit, Concilij falsa est. Falsa igitur doctrina illa quam Concilio Tridentino vetera Concilia, Patres, tradiderunt. Si non est igitur in toto orbe veritas, in qua Germaniæ factione demum illa domicilium habet? Pacis omnem spem abscindit hæc accusatio, nemo est Memnonista, nemo Zvenckfeldianus, nemo Vbiquitarius, Socinianus, Trinitarius, Sacramentarius, Flaccianus, Maiorista, Anglopapista, Puritanus, qui non hac oratione omnia vetera, noua, maxima, minima Concilia irridere possit, atque eludere, si falsum id esse dicat, quod suæ opinioni est repugnans, suæ voluntati ingratum est, suæ gloriæ aut commodis aduersum.

Hinc illa immanis in nouitijs religionibus, & celeberrima Schismatum atque nouarum sectarum propagatio, hinc æterna bella sunt, in quæ demon eos præcipitat, qui remedia pacis contemnunt. Nam quæ pax in regno, quæ ciuium concordia, quæ familie poterit esse coniunctio, mutaq; officia, nisi aut Magistratus, aut paterfamilias finiendarum litium habeat potestatem? Quis ferre poterit eos, qui omnem iudicem, atque iudicium prorsus fugiunt? Qui enim Concilium contemnunt, quem iudicem tandem admittent? De illis recte Cyprianus libro primo. Epistol. 3. Quales putas eos, qui sacerdotum hostes, & contra Ecclesiam Catholicam rebelles, nec domini comminatione, nec futuri iudicii ultione terrentur? Neque enim aliunde hæreses oborte sunt, aut nata schismata, quam inde, quod sacerdoti Dei non obtemperetur, nec vnus in Ecclesia ad tempus sacerdos, & ad tempus Iudex CHRISTI vice cogitatur, cui si secundum magistreria diuina obtemperaret fraternitas vniuersa, nemo aduersus collegium sacerdotum, quicquam moueret. Itaque euidentis est signum Schismatis, Concilij fuga atque obtrectatio.

§. 13. Octaua exceptio. Conciliarum prosperos euentus habuere, non igitur Tridentinum est suscipiendum.

Concilia legitime instituta non sua culpa, sed hominum impiorum malitia, & calliditate interdum bella persecutionesque peperere. Christus ipse doctus, recte viuendo, miracula edendo inuidiam Judæorum in se armauit. Leges iustæ & seruandæ

Cuius causæ
indictum
Concilium.

Concilium
vbi Tri-

Concilium
Tridentinum
non est im-
mune Ger-
manie.

Scandala
non debere
ab Ecclesia
arcere.

CAPVT XLIV.

Pacis ineunda ratio.

§. 1. **O** Bona pax, & sincera pax, disputationis meae finis, Ecclesiae felicitas, ubi te quaeram? Meas electionis Paulus Rom. 14. 19. iubet sectari quae pacis sunt. Petrus Ecclesiae petra Epist. 1. cap. 3. v. 17. inquirere pacem, & sequi eam. Et ipse Deus non dissensionis est auctor, sed pacis. Sed quem de pace compellabo? Imo quem compellant iam dudum mecum Catholici omnes? Non Theologos aduersae partis; namque & πονηροὶ ὁμιλεῖται, aeternum sine foedere bellum nobis indixerunt. Quid illis faciemus? quid ab illis expectabimus? nuper ex illorum coetu vnus, Iosephus Hallus Polemicon inchoauit, & primam eius partem, Romam irreconciliabilem vocauit. Vbi ait, necesse esse ipsos & Romam disconuenire, Sect. 21. & Sect. 22. Citius Romam nouam crearet Deus, quam reformaret veterem. Non tamen a pace maledictis arcebimur, si à Theologis reijcimur, ad Politicorum moderationem, principum aequitatem confugiemus. Forte facilius pacem dabunt, qui nunc callido stratagemate inducti bellum gerunt.

Pax omnibus
optata, sed
paucis qua-
sita.

Omnes a-
gendi occa-
sionem pre-
cidant, ne
vera audire
cogantur.

§. 2. Nunc itaque vos, & Reges, & Principes, quamcunque religionem à Romana, Catholica, vetere diuersam fouetis; conuenio. Vos pacis arbitros, patronos, aduocatosq; simplex voco. Magnum est, fateor, & difficile; quod doleo. Sed magna tamen à magnatibus peti, fas est, & quae natura sunt difficilia, potentia largientis efficit facilia.

Principum
opus prima-
rium est pax.

Speranda mihi pacis causa est, quae & vobis danda; humani ingenij imbecillitas; quod vehementer quaedam affectat, & eadem perneciter relinquit. Quod abeunte die fixum, ratumq; habuit, redeunte dānat, & refigit. Hoc igitur indulgendum infirmitati, & ubi innocentiae perseverantia non fuit, sit poenitentia: liceatq; eo redire, ut concedatur, quod inconsultè negatum fuit; & abdicetur, quod incaute admissum est.

Ambulato-
ria volun-
tas reconci-
liabilis.
Ex errandi
procliuatate
facilis venia

Exempla in manu sunt, & in archiuorum vestrorum actis, intra annos centum centies tentata pax, & inter nos, & vestros; sed & in partium vestrarum varijs partibus. Quae enim regio, quae ciuitas tenet eam fidem, quam primam post egressum è nostra Ecclesia recepit? Alii à Zvvinglio ceperunt, & ad Lutherum accelerunt; pleriq; post multiplices in Lutherismo commutationes ad Caluini discesserunt.

Multa mu-
tationes o-
stendunt a-
liquas posse
fieri in me-
lius.

§. 3. Ecce autem cum haec ipsa scribo anno 1618. caelendis nouembribus, noua pax, noua Synodus inter Gommaristas, & Arminianos agitur, hoc est, inter capitalissimos, quos Europa tenet, inimicos. Arminiani Gommaristas, Manichaeos, Borboristasq; esse protestantur, atque Dei loco ipsissimum Daemonem adorare. Gommaristae nunc militari manu fortiores in Arminianos eadem linea procurrunt. Turci, Iudeis, omnibus haereticis, atq; ipsis adeo Iesuitis aiunt esse deteriores, nec de pace tamen desperant, quamuis pacem nunquam consequentur, utcumq; inducias, & syncretismos comminiscantur, quia utriq; pacis stabilimento, hoc est, veritatis fundamento carent. Nec vnquam Deus errorum consensum permittit, quin sinat ex eius natura plures dissensiones fluere.

Consensus
errantium
multiplicat
errores.

Si igitur inter tam infestas iras, inueterata odia, recitencia vulnera pax speratur, & tentatur; cur non etiam inter nos & illos, qui in sua opinione vehementes, sed tamen instabiles sunt? Bonus & misericors Deus miseratur errantes, forte dabit, ut illae regiones, quae ter, quater, quinquies, sexiesq; ad aliam religionem mutatae sunt, aliquando mutantur ad veram. Quos dudum anfractus viarum in Labyrintho lassarunt, inuenire aliquando verum exitum possunt.

§. 4. Et

Reipublicae prudenter latae, multis exitio sunt, ipsa disciplina, monitio, atque correctio tumidis, & asperis ingenijs est detrimento. Nicenum Concilium quas dedit turbas, cum primum stylo, & voce, deinde armis munita haeresis Ariana se de Orthodoxis vindicaret? Nemo in accusationem legum vertitur, quia lege in maleficos agitur, nemo disciplinam accusat, quia saepe irritat feroces animos, ut in abrupta vitiorum licentiosius, atque desperatius ruant, non sunt haec vitia rerum bonarum, & quarum custodia ciuitatis, & regnis necessaria est, ad frangendos improborum conatus semper retenta, sed hominum impiorum, qui legibus contineri, & regi nolunt. Ita nec Concilium Tridentinum paci consecratum, pacis studiosissimum, (quod ad vnici nationis pacem conciliandam, & reliquae Christianitati coniungendam toto orbe conuenit Episcoporum atque doctorum multitudo, turbatum sequentium causa fuit) verum illi, propter quorum turbulentos conatus Concilium congregari oportuit.

Immo Cō-
cilij Trid.

Verum plura de fructu tam magni, sanctiq; Concilij dicenda arbitror. Nam primo, Consensus Catholici orbis in eo patuit, non inter diuersorum regnorum Theologos duntaxat, sed cum primaeua Ecclesia.

Deinde, Reformati mores cleri, & plebis, quae reformatio etiam Germaniam magna parte illustrauit.

Tertio. Omnes haereses Concilij anathemate, quasi fulmine ictae deteriore conditione fuere, quam ante, sensim ad vetustatem, & interitum tendere inceperunt. Anno 1564. confirmata est Synodus, cum vltima sessio inchoata fuisset Anno 1563. die 3. Decembris, absoluta die 4. Post illud tempus multo magis diuidi haereses, & interire mutuis anathematismis coepere. Vique adeo ut nunc vix villa ciuitas in Germania inueniatur, quae omnes eas haereses tueatur, in quas tum, cum inchoaretur Concilium, coniuuauerunt. Nemo iam confessionem Augustanam integram profitetur, dimidia pars Lutherianorum interea ad Caluinismum defecit, vel ad Catholicam vnitatem rediit, Caluinismus inter Catholicos propagari desijt, ea quae ante pollebat potentia, quin & ipse iam in pares factiones diuisus ruinam minatur.

§. 14. Nona exceptio. Qui in Concilio confederunt, inimici sunt, & aduersae factiones, non igitur audienda sunt nobis, nec est aequum nos hostium stare iudicio.

Concilium
Tridentinum
non est ini-
mius Ger-
maniae.

Vtinam vel Tridentinorum vos hostes non effectis, vel illos esse hostes vestros non fingeretis. Quomodo enim hostes, qui toties ad concordiam inuitarunt? Qui vestri causa sumptum fecerunt, molestias peregrinationis sustinuerunt? Errorum aduersarios fuisse nullus dubito, cum ipsi, ne dubitare quis possit, eos damnarint. Sed tamen hostile Concilium. Sed obsecro quodnam amicum Concilium vocas? Si Caluinianus es, Lutherani sunt tuo iudicio turbulenti veritatis hostes. Si mollis Caluinista, Rigidus te quouis haeretico, Turca & Iudeo deteriorem indicant. Si Rigidus es, molles & Manichaeum & Borboritam asseuerant. Si Maioristas, aut Flaccianus, aut Osiandrinus, omnes habebis inimicos, qui tuae factionis esse nolunt. Quale igitur Concilium eligis? an ex eo hominum genere, quod tibi addictum est, aut cui tu auctoratus es? Tali Concilio vinces, sine certamine, sine periculo, prudentissime enim iudices legisti, neminem enim admittis, nisi qui te iam ante absoluit, nisi cui eadem tecum est causa.